

Armand Gaikema en Marc de Zwaan

Holocaust ontkend op internet

In dit artikel willen we aandacht vragen voor een educatieve website: 'Holocaust-ontkenning'. Deze site is door ons, onder begeleiding van vakdidacticus Ineke Veldhuis-Meester, ontwikkeld ter afronding van de lerarenopleiding aan de Rijksuniversiteit Groningen. Een leerling, Elia van den Akker, droeg zorg voor de internet-technische uitvoering van het geheel.

ICT-Onderwijs: 'Wie niet met de ICT-ontwikkelingen meegaat, kan op den duur moeilijker een baan vinden, heeft slechter toegang tot allerlei informatiebronnen, kan over een heleboel dingen niet meer meepraten kortom, zal zich steeds minder in onze wereld op zijn gemak voelen'. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen: 'Een leerling of leraar die niet met een computer overweg kan, komt langzamerhand steeds meer in een sociaal isolement terecht'.¹

Dit zijn twee wel erg dramatische uitspraken waarmee een snelle implementatie van het in 1997 gelanceerde overheidsprogramma *Investeren in voor-sprong* gerechtvaardigd wordt. Na het jaar 2002 moet informatie- en communicatietechnologie volledig deel uitmaken van het voortgezet onderwijs. Voor elke tien leerlingen zal er dan tenminste één geavanceerde computer beschikbaar zijn. Er zal nog veel werk verzet moeten worden, aangezien er in het schooljaar 1997/1998 sprake was van gemiddeld zo'n vijfendertig scholieren per computer.² Om nog maar te zwijgen over de afwezigheid van goede netwerken en ICT-beheerders binnen de schoolmuren!!

En de leerlingen zelf? In een atheneum 4 groep, die de opdrachten van de in deze *Kleio* besproken website in het afgelopen schooljaar uitvoerde, had twintig procent van de leerlingen enige ervaring met Internet. Dit hoeft natuurlijk niet representatief te zijn. Feit is echter wel dat deze zelfde leerlingen in 1999/2000 voor hun examendossier bij één of meer van de praktische opdrachten gebruik moeten maken van toepassingen van informatie en communicatie technologie.³

Het maakt blijkbaar niet uit dat bij de invoering van ICT niet het vak Geschiedenis, maar de vakken Nederlands en vreemde talen de prioriteit hebben.⁴ Reden te meer om als 'coach' Geschiedenis nu al zoveel mogelijk vertrouwd te raken met de mogelijkheden die ICT het vak biedt. Zowel op cd-rom als op Internet krijgt de docent prachtig lesmateriaal aangetreft.

Met het ontwikkelen van de website *Holocaust-ontkenning* hopen we tegemoet te komen aan de (groeijende) behoefte aan multimediale leermethoden voor het vak geschiedenis. Want ook bij de ontwikkeling van lesprogramma's voor de computer krijgen

de reeds genoemde vakken Nederlands en vreemde talen voorrang.⁵

Holocaust-ontkenning is een praktische opdracht met een studielast van twaalf uur en is uitermate geschikt om als onderdeel van het examendossier te worden opgenomen. De website is online te bezoeken op het Internet onder <http://www.inn.nl/-akker/ontkenning.html>.

Door leerlingen een aantal sites op internet te laten onderzoeken willen we inspelen op meerdere doelstellingen van de Tweede Fase. Naast het gebruik van ICT in de geschiedenisles wordt handen en voeten gegeven aan een andere onderwijsvernieuwing: het samenwerkend leren.⁶ *Holocaust-ontkenning* is namelijk een op maat gesneden opdracht voor groepjes van twee of drie leerlingen. Het leerresultaat van de groepsoopdrachten wordt getoetst in de vorm van een essay. Mede gezien het feit dat leerlingen met (Engelstalige) internet pagina's van een behoorlijk niveau moeten werken, is de opdracht het meest geschikt voor havo 5 en vwo 5/6, maar met begeleiding van de docent is hij voor vwo/havo 4 ook uitvoerbaar).

Links Elian van der Akker,
rechts Marc de Zwaan.

Het onderwerp: Holocaust-ontkenning

Er is een groep mensen op deze wereld die de bureaucratisch georganiseerde massamoord op miljoenen joden door de nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog ontkent. Zij noemen zichzelf 'revisionisten'.

Voor de een zijn deze mensen racisten, antisemieten, kwaadaardige leugenaars of gevaarlijke rechtse extremisten, die aanhangers zijn van de nationaal-socialistische ideologie. Voor anderen (dit is een kleinere maar groeiende groep!) gaat het om een alternatieve visie, in het ergste geval om bijzondere zonderlingen die op zijn minst een eerlijke kans moeten krijgen om hun argumenten in een openbaar debat te verdedigen.

Met name jongeren staan open voor de revisionistische versie van de geschiedenis. De aanhangers ervan bespelen ze op subtiele wijze. In het huidige postmodernistische deconstructivistische denken bestaat er immers geen objectieve waarheid. Bovendien gaan in ons tijdperk van Oliver Stone's *JFK* en de populaire *X-Files* tv-serie samenzweringstheorieën erin als zoete koek. Dus ook die van de revisionisten, die zeggen dat de holocaust een leugen is, bedacht door Amerikaanse zionisten en de staat Israël om Duitsland te dwingen tot eeuwigdurende herstelbetalingen. De gaskamers zijn, beweren ze, na de oorlog door Hollywood gebouwd.

In een eerdere uitgave van *Kleio* (1993/4) is door Martijn van Hennik reeds aandacht besteed aan verschillende vormen van holocaust-ontkenning. Voor dit artikel is het van belang om te weten dat revisionistische ideeën op grote schaal worden verspreid via het

Internet door organisaties als het Amerikaanse Institute of Historical Review (IHR).

Hoofddoel van de website

Een belangrijke stelling van deze zogenaamde (want volledig onwetenschappelijk te werk gaande) revisionisten is dat het nazi-regime de jodenvervolgving en vernietiging niet heeft georganiseerd en uitgevoerd.

Het hoofddoel van de website is dat leerlingen in een eigen onderzoek deze stelling kunnen weerleggen. Om aan te tonen dat deze stelling niet houdbaar is moeten leerlingen hun bewijzen halen uit bronnen die op het World Wide Web worden aangereikt.

Om ons hoofddoel te bereiken is de internetopdracht opgedeeld in een aantal stappen, A t/m E.

De eerste stap houdt in dat leerlingen een *Volkskrant*- en een *Vrij Nederland*-artikel moeten bestuderen, die verschillende vormen van holocaust-ontkenning beschrijven. (Deze artikelen hebben we op de website gezet. Een mogelijke extra stap laat de leerlingen een standpunt innemen in een maatschappelijke discussie: holocaust-ontkenning wettelijk verbieden of met historisch bewijsmateriaal weerleggen?). De genoemde artikelen stellen de leerlingen in staat drie deelvragen te beantwoorden:

WIE zijn de ontkenners,
WAAROM ontkennen zij de holocaust en
OP WELKE MANIER ontkennen ze de holocaust.

Tijdens de hierna volgende stappen worden de leerlingen op weg geholpen een goed essay te schrijven. Dat wil zeggen een verhaal met een inleiding,

een uitwerking en een conclusie.

Uiteindelijk geven ze in dit essay antwoord op de volgende hoofdvraag: *bestaat er bewijs dat de nazi's de moord op miljoenen joden georganiseerd en uitgevoerd hebben? Zo ja, welk bewijs?*

Wat zien de leerlingen zoal

In één van de stappen worden de leerlingen geconfronteerd met de site van de Amerikaanse revisionist John Ball. Op grond van analyses van geallieerde luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog, eigen onderzoek in Auschwitz-Birkenau en door hemzelf gemaakte 3-D kleurenkaartjes komt Ball tot de volgende uitspraken:

'One by one Auschwitz, Treblinka, Belzec, and Majdanek "death camp" rumours and myths are destroyed by the powerful and irrefutable air photo evidence (...) air photos and ground photos [show] healthy, happy, relaxed, well-fed inmates'.

Op zijn site laat Ball onder andere twee luchtfoto's zien van Auschwitz-Birkenau. De een is gedateerd voor, de ander na de bevrijding door sovjettroepen. Het enige verschil tussen deze foto's is dat alleen op laatstgenoemde foto luchtgaten in het dak van een gaskamer zichtbaar zijn. Deze luchtgaten werden gebruikt om de dodelijke blauwzuurgas-korrels de gaskamer in te gooien.

Voor Ball is dit het bewijs dat de CIA met de foto's geknoeid heeft. In zijn visie waren de gaskamers niets anders dan sauna's.

Op het Internet is ook een organisatie actief die sites vervaardigt waarop stellingen van Holocaust-ontkenners weerlegd worden met historisch bewijsmateriaal. Deze organisatie noemt zich NIZKOR wat in het Hebreeuws betekent: wij zullen herinneren. NIZKOR onderzoekt stellingen van revisionisten en geeft aan waar de zwakke plekken in hun redenering liggen.

Bijvoorbeeld het idee van een joodse samenzwering, opgezet rond 1941. Wil er sprake zijn van een dergelijke samenzwering, zo stelt NIZKOR, dan hebben de samenzweerders een magnifiek stukje werk afgeleverd. Neem bijvoorbeeld de dagboeken van Goebbels. Deze beslaan zo'n zeventienduizend pagina's (ze waren bijna afgedankt als oud papier) en maken slechts op enkele plaatsen

melding van de voorgenomen vernietiging van de joden. Hebben joodse samenzweerders al die pagina's geschreven, opdat de wereld die paar zinnen, diep weggestopt in het manuscript, kon ontdekken?!

Daarnaast moeten de samenzweerders de talloze zogenaamde kampoverlevenden gedwongen hebben de nazi's te beschuldigen van grove misdaden en het daarbij voor elkaar hebben gekregen om honderden top-Nazi's te dwingen misdaden te bekennen die zij nooit hadden begaan. Ook moeten zij de honderden valse documenten tussen officiële stukken van het Derde Rijk hebben gestopt, die na de oorlog zijn ontdekt. Dit laatste in veel gevallen ook nog eens door puur toeval of geluk. Kortom: NIZKOR biedt ideaal materiaal voor argumenten tegen holocaust-ontkenning.

Voorbereiding

De zelfstandige groepsopdracht op Internet richt zich uitsluitend op de ontkenning van de Holocaust. Het verdient aanbeveling om de leerlingen eerst kennis te laten maken met de systematische vernietiging van de joden tijdens de Tweede Wereldoorlog (voorzover hen dat nog niet uitgebreid is uitgelegd in voorgaande jaren). In een aantal lessen kan de geschiedenis van de jodenvervolgung en de historische achtergronden van de holocaust behandeld worden. Wij hebben het in *Kleio* nummer 3 (1998) aangeprezen boek van de maand *Zeg dat we het niet vergeten, het verhaal van de Holocaust* van Susan D. Bachrach gebruikt. Onderwerpen die in dit boek aan bod komen zijn: de wortels van het antisemitisme, Hitlers ras-senleer, de Neurenbergerwetten, maatregelen tegen de joden, de Wannsee-conferentie, de Einsatzgruppen en de concentratiekampen. Leerlingen die nog weinig kennis hebben opgedaan van de Holocaust kunnen op deze manier beter worden ingeleid in de stroming van het negationisme (wij, als historici, gebruiken deze term liever dan de wat meer eer-volle term 'revisionisme'). Met deze kennis kunnen zij zich beter een mening vormen over de holocaust-ontkenning.

Dat een solide basiskennis nodig is, wordt duidelijk bij het bezoeken van een revisionistische site. Je zou bijna aan het twijfelen worden gebracht!

De leerling centraal

Onze website biedt de leerlingen veel informatie, maar wij kunnen niet ontkennen dat we hiermee de kaders van het lesgeven in de klas (zonder gebruik van ICT) slechts voor een deel hebben doorbroken. Een docent zou ook op papier de bronnen en de bijbehorende opdrachten hebben kunnen geven.

Van de betekenis van Internet voor het onderwijs moet je je overigens op het moment niet teveel voorstellen. Het gebruik van Internet als onderdeel van een ICT-beleid levert soms oplossingen voor problemen die er eigenlijk niet waren en biedt door de oriëntatie op feiten onderwijskundig vaak weinig nieuws. Verder is men met het geboden lesmateriaal nog erg gericht op docenten. Op Internet vertaalt zich dit in lessenseries, die vooral de docent begeleiden.

ICT biedt naar onze mening meer innovatie als het Internetgebruik duidelijk op de leerlingen is gericht. Vandaar ook dat wij een opdracht op Internet hebben ontworpen waar leerlingen mee aan het werk konden.

De praktische internet-opdracht hebben we uitgevoerd in vwo-4 groepen van het Augustinus College in

selsing bood en veel informatie voor het werkstuk gaf. Ook met betrekking tot het leeraspect van internetgebruik gaven enkele leerlingen te kennen dat ze een aantal inzichten rijker waren geworden.

"Alles wat erop staat moet je niet meteen voor waar aannemen" en *"niet alles direct geloven, wel kritisch zijn omdat niet alles op Internet waar is"*, waren bijvoorbeeld opmerkingen van leerlingen die aantoonde dat ze niet alleen hadden geleerd informatie van Internet af te halen.

Dat enthousiasme en interesse zeker aanwezig waren, uitte zich op beide scholen in een grote inzet en fraaie essays als eindproducten.

De website die wij hebben ontworpen laat de leerlingen een pad volgen waar-bij zij de bronnen krijgen aangereikt. Voor docenten die naast het gebruik van onze website leerlingen helemaal zelf willen laten "zwemmen" c.q. "surfen" op Internet biedt het onderwerp Holocaust-ontkenning heel veel alternatieve mogelijkheden. Aan de leerlingen kan de opdracht worden gegeven aanvullende bewijzen te zoeken voor de moord op miljoenen joden georganiseerd en uitgevoerd door de nazi's. Met behulp van één of twee internet-adressen die als startpagina's dienen,

Holocaust-ontkenning

Armand Gaikema & Marc de Zwaan

Groningen en het Drachtster Lyceum te Drachten. Uit evaluaties bleek dat het werken met Internet in de geschiedenisles met veel enthousiasme en lovende woorden werd begroet. Het commentaar van leerlingen kwam erop neer dat er veel meer informatie in veel kortere tijd werd verkregen, dat het werken met Internetpagina's veel afwis-

sen konden leerlingen zelf op onderzoek uitgaan.

Websites die zich uitstekend lenen voor deze vormen van door de leerlingen uit te voeren 'ontdekkingstochten' zijn:

Cybrary of the Holocaust:

<http://remember.org/index.html>

het NIZKOR project: <http://www.nizkor.org/objectives.html>

De *Cybrary of the Holocaust* biedt een link naar pagina's die de berechting van Adolf Eichmann uitgebreid uit de doeken doen. Leerlingen kunnen hier onder meer de verklaring vinden, die Eichmann voor de rechtbank gaf. Deze toont aan dat hij zich niet alleen slachtoffer waande van het nationaal-socialistische politieke systeem, maar dat hij bovendien de schuld van de massamoorden min of meer in de schoenen schoof van mensen als Rudolf Höss (kampcommandant van Auschwitz). Leerlingen zouden uit deze verklaring voor de rechtbank, die woord voor woord is gepubliceerd op de site, prachtig impliciet bewijsmateriaal kunnen halen van de georganiseerde massamoord en het bestaan van de gaskamers.

Waarom deze website?

Waarom moeten nu juist die zondelingen die de Holocaust ontkennen het onderwerp van een lessenserie worden? Ze zijn niet meer dan een kleine, te verwaarlozen minderheid die er niet of nauwelijks (nog) in geslaagd is om de geschiedschrijving enigszins te beïnvloeden. Maar onderzoek van een marginaal verschijnsel kan van veel betekenis zijn voor de leerlingen. Met dit onderwerp kan leerlingen duidelijk worden gemaakt waarom ze zich met geschiedenis moeten bezig houden. Het bestuderen van de Holocaust-ontkenning maakt hen tot mensen die in staat zijn een aantal onjuiste beweringen te herkennen en met historische feiten te weerleggen.

De studie van de Holocaust-ontkenning is belangrijker dan het onderwerp zelf doet vermoeden. Natuurlijk zijn wij van

mening dat Holocaust-ontkenners zeker niet behandeld moeten worden als min of meer gelijkwaardige partners in de historische discussie. Toch kan enige vertrouwde met hun standpunten voor de leerlingen van betekenis zijn. Dat kan bijdragen tot een beter inzicht in de manier waarop in onze cultuur de herinnering aan één van de meest tragische gebeurtenissen wordt vast gehouden.

De ervaring en herinnering aan deze gebeurtenis heeft mede vorm gegeven aan ons idee van misdaden tegen de mensheid en menselijkheid. Enkel een traumatische ervaring als die van Auschwitz heeft onze diepgewortelde democratische politieke cultuur met een sterke nadruk op mensenrechten zeker beïnvloed. Kennis van de argumenten die door holocaust-ontkenners worden gebruikt, en dan met name ook van de manier waarop een organisatie als NIZKOR deze weerlegt, biedt

de leerling inzicht in de wijze waarop historische kennis tot stand komt. Daarnaast vormt het revisionisme ook een mooie test-case om de grenzen van de algemeen geaccepteerde vrijheid van meningsuiting te onderzoeken. De bescherming van de 'historische waarheid' tegen aantijgingen van Holocaust-ontkenners heeft sommige landen ertoe gebracht om de verspreiding van hun ideeën te verbieden. Een aantal wetenschappers (als voorbeeld worden Meindert Fennema en Deborah Lipstadt aangehaald op de website) verwerpen een verbod op Holocaust-ontkenning. Niet omdat ze de negationistische visies aanhangen, maar omdat ze een juridische maatregel niet als de beste oplossing zien om deze visies te ontkrachten.

Om de woorden van de Belgische historicus Georgi Verbeek te gebruiken: *'Ze verdienen niet het wetenschappelijk sérieux, dat ze zelf zo krampachtig nastreven. maar het is nodig om kennis te nemen van hun argumenten om ze op een correcte manier te kunnen weerleggen en de invloed ervan efficiënt te bestrijden'*.

Noten

1. Zie respectievelijk www.pmv.nl/beleidsterreinen/icttechnologie.htm, www.ictonderwijs.nl en www.minocw.nl/infotech/actie_id.htm
2. Zie www.minocw.nl/infotech/actie-p5.htm
3. Jan Snickers & Peter Wester, *Geschiedenis en staatsinrichting. Voorlichtingsbrochure havo/vwo* (SLO, Enschede 1996) 35.
4. www.ictonderwijs.nl/09/10.htm
5. www.ictonderwijs.nl/05/09c.htm
6. Snickers & Wester, *Geschiedenis en staatsinrichting*, 35.

